อภินันทนาการจาก

อ.สก.

คู่มือท่องเที่ยว

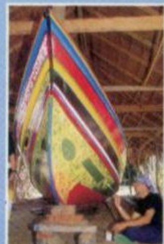
ปัตตานี

- **หลวงพ่อทวด วัดช้างให้**
  สิ่งศักดิ์สิทธิ์เมืองปัตตานี
- **มัสยิดกลางปัตตานี**
  สวยงามและใหญ่ที่สุดในประเทศไทย
- **ดู 'เรือกอและ' หลากสีสัน**
  ที่หาดตะโละกาโปร์
- **น้ำบูดูรสเยี่ยม ลูกหยีกวน กรงนกเขา**
  ของฝากจากปัตตานี

เป็นภาพปืนใหญ่ชื่อ 'นางพญาตานี'
เป็นปืนใหญ่คู่บ้านคู่เมืองของปัตตานี ปัจจุบันตั้งอยู่ที่
หน้ากระทรวงกลาโหม กรุงเทพฯ มีความยาว ๖ เมตร

คำขวัญประจำจังหวัด

บูดูสะอาด หาดทรายสวย รวยน้ำตก นกเขาดี ลูกหยีอร่อย หอยแครงสด

สารบัญ

เมืองปัตตานีตั้งอยู่ฝั่งปากแม่น้ำปัตตานี เป็นเมืองที่มีสภาพธรรมชาติเอื้ออำนวยแก่การเป็นเมืองท่าที่ดี เพราะมีแผ่นดินที่ยื่นเป็นแหลมออกไปในทะเลเกิดเป็นอ่าวขนาดใหญ่ใช้เป็นที่หลบพักกำบังลมสำหรับเรือเดินทะเลได้ดีในฤดูมรสุมอีกทั้งยังมีของป่าอีกมากมายที่สามารถหาได้ง่ายจากแผ่นดินที่อยู่ลึกเข้าไปปัตตานีจึงเป็นจุดพักเรือเพื่อแลกเปลี่ยนซื้อขายสินค้าระหว่างพ่อค้าชาวอินเดียทางตะวันตกกับพ่อค้าชาวจีนทางตะวันออก และชนพื้นเมืองบนแผ่นดินและหมู่เกาะใกล้เคียงต่างๆ นักวิชาการทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีเชื่อว่า ปัตตานีเดิมเป็นอาณาจักรที่เก่าแก่ตามที่ ปรากฏในจดหมายจีนในชื่อของ 'ลังยาเสียว' (LANG-YA-HSUI) หรือ 'ลังเจียซู' (LANG-CHIA-SHU) หรือในจดหมาย เหตุของชาวชวาและมลายูในชื่อว่า 'ลังกาสุกะ' (LANG-KASUKA) ซึ่งมีอายุมาตั้งแต่ราวพุทธศตวรรษที่ ๑๓ หรือ ก่อนหน้านั้น

ปัตตานีเป็นเมืองขึ้นของนครศรีธรรมราชตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงสมัยกรุงศรีอยุธยา บางครั้งก็แข็งข้อกระด้างกระเดื่องและตั้งตนเป็นรัฐอิสระปกครองตนเอง โดยเฉพาะในช่วงเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ ๒ เมื่อปี พ.ศ. ๒๓๑๐ กระทั่งสมัยแผ่นดินพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช (รัชกาลที่ ๑) ปี พ.ศ. ๒๓๒๘ กรมพระราชวังบวรสถานมงคลเสด็จยกกองทัพไปปราบศึกพม่าทางหัวเมืองฝ่ายตะวันตก เสร็จศึกแล้วก็ทรงยกทัพต่อไปจนถึงเมืองสงขลา พระองค์ได้ข่าวว่าเมืองตานีกระด้างกระเดื่อง จึงโปรดให้พระยากลาโหมยกทัพไปปราบตวนโมหะหมัด และแต่งตั้งให้ตวนกู ลัมมิเด็น เป็นรายาตานี ครั้งนั้นได้ปืนใหญ่มา ๒ กระบอก ปืนกระบอกใหญ่ที่สุดยาวถึง ๓ วา โปรดให้จารึกนามว่า 'พญาตานี' ซึ่งเมืองตานีนี้มีชื่อเสียงในการหล่อปืนใหญ่ ปืนพญาตานีปัจจุบันตั้งอยู่ที่หน้ากระทรวงกลาโหม กรุงเทพฯ

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว มีการจัดการปกครองแบบมณฑลเทศาภิบาล ปัตตานีมีฐานะเป็นมณฑลปกครอง ๔ เมือง โดยรวมเมืองปัตตานี หนองจิก และยะหริ่ง เข้าเป็นจังหวัดปัตตานี เมืองยะลารวมกับเมืองรามันเป็นจังหวัดยะลา ส่วนเมืองสายบุรีและเมืองระแงะ (พื้นที่ตำบลตันหยงมัส อำเภอเมืองนราธิวาสในปัจจุบัน) คงแยกเป็นจังหวัดเมื่อมีการปรับการปกครองหัวเมืองตามระเบียบบริหารราชอาณาจักรสยาม ปี พ.ศ. ๒๔๗๖ ปัตตานีจึงมีฐานะเป็นจังหวัดหนึ่งของประเทศ โดยยุบเมืองสายบุรีเป็นอำเภอตะลุบัน และเปลี่ยนกลับเป็นอำเภอสายบุรีในภายหลังโดยให้ขึ้นกับจังหวัดปัตตานี

วารสาร อ.ส.ท. ได้จัดทำคู่มือจังหวัดปัตตานีขึ้น เพื่อเป็นการส่งเสริมและเผยแพร่สถานที่ท่องเที่ยวของเมืองปัตตานีให้เป็นที่รู้จักกันอย่าง กว้างขวาง ประกอบกับใช้เป็นคู่มือเดินทางไปตามสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆของจังหวัดปัตตานีได้สะดวกยิ่งขึ้น อีกทั้งยังช่วยส่งเสริมและอนุรักษ์ วัฒนธรรมประเพณีของจังหวัดปัตตานีให้ชนรุ่นหลังได้สืบทอดต่อไป

จัดทำโดยอนุสาร อ.ส.ท. โทรศัพท์ ๐-๒๖๙๔-๑๒๒๒ ต่อ ๒๐๐๑

วิถีชีวิตชาวประมงริมแม่น้ำปัตตานี

ภูมิศาสตร์เมืองปัตตานี

ภูมิประเทศของจังหวัดปัตตานีส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่มและที่ราบชายฝั่งทะเล มีแม่น้ำหลายสาย เช่น แม่น้ำปัตตานี แม่น้ำสายบุรี และลำน้ำเล็กๆอีกหลายสาย แม่น้ำปัตตานีเกิดจากเทือกเขาสันกาลาคีรี ระหว่างเขาลาตาปาปาลังและเขายันกูส ซึ่งเป็นเขตแดนระหว่างไทยกับมาเลเซียในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา ส่วนแม่น้ำสายบุรีเป็นแม่น้ำสำคัญของจังหวัดนี้ เรียกอีกชื่อหนึ่งว่าแม่น้ำตะลุบัน ต้นแม่น้ำเกิดที่อำเภอแว้ง จังหวัดนราธิวาส ผ่านเข้าเขตจังหวัดยะลาแล้วไปลงอ่าวไทยที่อำเภอสายบุรี ส่วนภูมิอากาศปัตตานีอยู่ในเขตภูมิอากาศแบบป่าดิบชื้น หรือภูมิอากาศแบบฝนเมืองร้อนจะมีฝนตกเกือบทั้งปี แต่ปริมาณน้ำฝนดูจะน้อยกว่า จังหวัดอื่นๆ ในภาคใต้ ปริมาณ น้ำฝนเฉลี่ยทั้งปี ประมาณ ๑๗๗๑.๕ มิลลิเมตร ฝนจะตก หนักในช่วงเดือนตุลาคมและเดือนพฤศจิกายน

หาดตะโละกาโปร์

อาณาเขต

ปัตตานีอยู่ห่างจากกรุงเทพฯ ประมาณ ๑,๐๕๕ กิโลเมตร อยู่ติดกับอ่าวไทย มีพื้นที่ประมาณ ๑,๙๔๐.๓๕๖ ตารางกิโลเมตร แบ่งการปกครองออกเป็น ๑๒ อำเภอได้แก่ อำเภอเมืองปัตตานี อำเภอโคกโพธิ์ อำเภอมายอ อำเภอหนองจิก อำเภอปะนาเระ อำเภอสายบุรี อำเภอยะรัง อำเภอยะหริ่ง อำเภอทุ่งยางแดง อำเภอไม้แก่น อำเภอกะพ้อ และอำเภอแม่ลาน

ทิศเหนือ : ติดต่อกับจังหวัดสงขลา

ทิศใต้ : ติดต่อกับจังหวัดนราธิวาสและจังหวัดยะลา

ทิศตะวันออก : ติดต่อกับทะเลอ่าวไทย

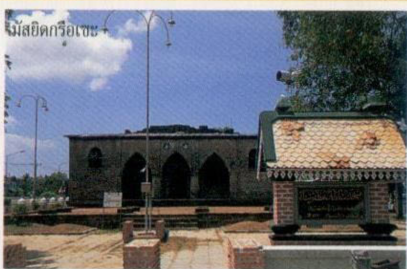
ทิศตะวันตก : ติดต่อกับจังหวัดยะลาและจังหวัดสงขลา

มัสยิดกลาง จังหวัดปัตตานี

ในเขตอำเภอเมืองฯ

มัสยิดกลางปัตตานี

มัสยิดกรือเซะ

ตั้งอยู่ที่ถนนยะรัง อำเภอเมืองฯ นับว่าเป็นมัสยิดที่สวยงามและใหญ่ที่สุดในประเทศไทย สร้างขึ้นสมัยจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ในปี พ.ศ. ๒๔๙๗ มัสยิดกลางปัตตานีเป็นสถาปัตยกรรมแบบตะวันตก ตรงกลางอาคารมียอดโดมขนาดใหญ่และมีโดมบริวาร ๔ ทิศ มีหอคอยอยู่ ๒ ข้าง ด้านหน้ามัสยิดมีสระน้ำสี่เหลี่ยมขนาดใหญ่ มัสยิดแห่งนี้เป็นสถานที่ประกอบพิธีละหมาดในวันสำคัญทางศาสนาของชาวไทยมุสลิม เปิดให้เข้าชมทุกวัน ระหว่างเวลา ๐๙.๐๐-๑๕.๓๐ นาฬิกา เว้นวันศุกร์ซึ่งเป็นวันละหมาดประจำสัปดาห์

มัสยิดกรือเซะ ตั้งอยู่ที่ตำบลกรือเซะ อำเภอเมืองฯ ริมทางหลวงหมายเลข ๔๒ (ปัตตานี-นราธิวาส) ห่างจากตัวเมืองปัตตานีประมาณ ๗ กิโลเมตร มัสยิดกรือเซะเป็นโบราณสถานเก่าแก่ สันนิษฐานว่าสร้างขึ้นเมื่อประมาณปี พ.ศ. ๒๑๒๑-๒๑๓๖ สมัยสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ลักษณะการก่อสร้างเป็นแบบเสากลม ก่ออิฐถือปูน เป็นศิลปะทางตะวันออกกลาง ส่วนที่สำคัญที่สุดคือหลังคาโดมที่ยังสร้างไม่แล้วเสร็จ เพราะเชื่อว่าเจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยว สาปแช่งไว้ตามตำนานที่เล่าสืบมา ด้านหน้าของมัสยิดเป็นสุสานและศาลเจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยว ซึ่งเป็นที่เคารพนับถือของชาวปัตตานี

ศาลหลักเมือง ตั้งอยู่บริเวณสนามศักดิ์เสนีย์ ในโรงเรียนเบญจมราชูทิศจังหวัดปัตตานี ตรงข้ามกับศาลากลางจังหวัดปัตตานี อยู่ริมฝั่งแม่น้ำปัตตานี สร้างขึ้นเมื่อวันที่ ๑๓ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๙๔ สมัยพระยารัตนภักดีเป็นผู้ว่าราชการจังหวัด ศาลหลักเมืองแห่งนี้เป็นที่เคารพสักการะของนักท่องเที่ยวและชาวปัตตานีอย่างยิ่ง

ศาลเจ้าเล่งจูเกียง หรือศาลเจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยว ตั้งอยู่ที่ถนนอาเนาะรู อำเภอเมืองฯ เป็นที่

ประดิษฐานรูปแกะสลักเจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยวที่แกะจากไม้ต้นมะม่วงหิมพานต์ ซึ่งเจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยวผูกคอตาย ตั้งอยู่ที่ถนนอาเนาะรู ในตัวเมืองปัตตานี ทุกปีในวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๓ จะมีพิธีสมโภชและแห่เจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยวไปทั่วเมือง มีพิธีลุยไฟบริเวณหน้าศาลเจ้า เล่งจูเกียงและการว่ายน้ำข้ามแม่น้ำปัตตานีบริเวณสะพานเดชานุชิตงานนี้มีผู้ที่เคารพศรัทธามาร่วมงานเป็นจำนวนมากทุกปี ถือได้ว่าเป็นงานประเพณีที่ยิ่งใหญ่งานหนึ่งของภาคใต้

สวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ ตั้งอยู่ที่ ตำบลรูสะมิแล อำเภอ เมืองฯ เป็นสวนสาธารณะ ที่อยู่ริมทะเลสาบปากแม่น้ำปัตตานีฝั่งซ้ายไปจนติดกับเขตมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มีเนื้อที่ประมาณ ๑๕๕ ไร่ เป็นสวนป่าชายเลนที่ตกแต่งด้วยไม้ดอกไม้ประดับ มีทิวทัศน์สวยงามร่มรื่น

ศาลเจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยว (เล่งจูเกียง)

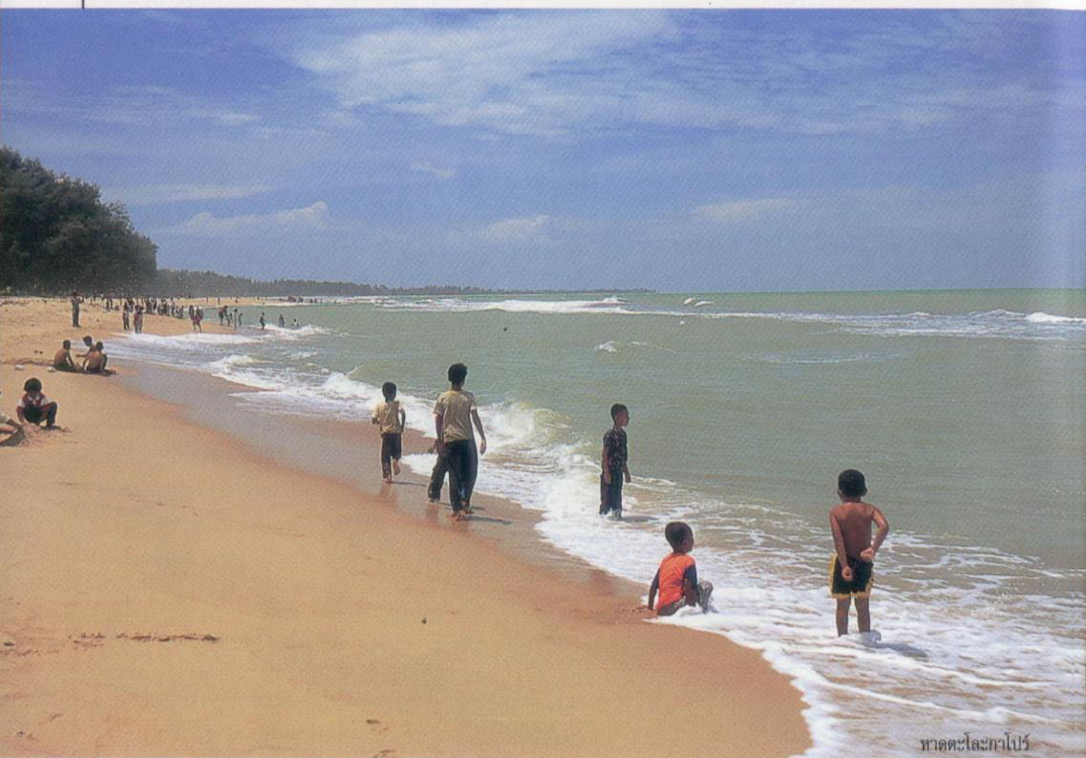
สุสานเจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยว ตั้งอยู่ที่บ้านกรือเซะ ตำบลตันหยงลุโละ อำเภอเมืองฯ ตามทางหลวงหมายเลข ๔๓ (ปัตตานี-นราธิวาส) อยู่ใกล้กับมัสยิดกรือเซะ มีตำนานเล่าว่า แม่นางลิ้มกอเหนี่ยวได้ลงเรือสำเภามาตามพี่ชายชื่อลิ้มโต๊ะเคี่ยมที่มาแต่งงานกับธิดาพระยาตานีและต้องเปลี่ยนมานับถือศาสนาอิสลาม แม่นางลิ้มกอเหนี่ยวกลับประเทศจีนไม่สำเร็จ จึงได้ผูกคอตายใต้ต้นมะม่วงหิมพานต์ ลิ้มโต๊ะเคี่ยมจึงได้ฝังศพน้องสาวไว้ที่นี่ ต่อมาชาวปัตตานีนำต้นมะม่วงหิมพานต์ที่ลิ้มกอเหนี่ยวผูกคอตายมาแกะเป็นรูปบูชาและสร้างศาลเจ้าขึ้นเพื่อสักการบูชา

สถาบันวัฒนธรรมศึกษากัลยาณิวัฒนา ตั้งอยู่ในเขตมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ภายในพิพิธภัณฑ์แบ่งออกเป็น ๒ ส่วนคือ

๑. พิพิธภัณฑ์พระเทพญาณโมลี จัดแสดงประวัติ ผลงาน และสิ่งของเครื่องใช้ของพระธรรมโมลี พระพุทธรูป เทวรูปปางต่างๆ พระพิมพ์ พระเครื่อง โบราณวัตถุที่สำคัญ เครื่องถ้วยจีน เครื่องถ้วยยุโรป เครื่องถ้วยไทย-จีน เหรียญที่ระลึก เงินตราและธนบัตรต่างๆ

๒. พิพิธภัณฑ์คติชนวิทยา จัดแสดงเรื่องเรือนไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เครื่องมือและเครื่องใช้พื้นบ้าน ศิลปะการแสดงพื้นบ้าน โบราณวัตถุประเภทเครื่องมือเครื่องใช้ของมนุษย์สมัยก่อนประวัติศาสตร์และแหล่งชุมชนสมัยเริ่มประวัติศาสตร์ เมืองโบราณยะรัง เครื่องถ้วย ความเชื่อพื้นถิ่น และเทคโนโลยี พิพิธภัณฑ์เปิดวัน จันทร์-ศุกร์ ระหว่าง เวลา ๐๙.๐๐-๑๑.๓๐ นาฬิกา และเวลา ๑๓.๐๐-๑๖.๐๐ นาฬิกา เว้นวันหยุดราชการ โดยไม่เก็บค่าเข้าชม สำหรับการเข้าชมเป็นหมู่คณะ หรือต้องการวิทยากรนำชม สามารถติดต่อล่วงหน้าได้ที่งานบริการทางการ ศึกษา สถาบันวัฒนธรรมศึกษากัลยาณิวัฒนา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี อำเภอเมืองฯ จังหวัดปัตตานี โทรศัพท์ ๐-๗๓๓๑-๓๙๓๐-๕๐ ต่อ ๑๔๗๒, ๑๔๗๓, ๑๔๗๖ โทรสาร ๐-๗๓๓๓-๑๒๕๐

หมู่บ้านรูสะมิแลหรือปากน้ำปัตตานี เป็นภาษายาวีแปลว่าสนเก้าต้น เป็นท้องที่ของตำบลรูสะมิแล มีพื้นที่ส่วนหนึ่งเป็นชายหาดด้านทิศเหนือของอำเภอเมืองปัตตานี มีอาณาเขตยาว ซึ่งเป็นที่ตั้งของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี และสวนสมเด็จพระศรีนครินทร์

หาดตะโละกาโปร์

อำเภอยะหริ่ง

หาดตะโละกาโปร์ อยู่ห่างจากตัวอำเภอยะหริ่ง ประมาณ ๔ กิโลเมตร เป็นหาดที่มีชื่อเสียงของจังหวัดปัตตานี หาดตะโละกาโปร์เป็นหาดทรายขาวสะอาดขนานกับชายฝั่งทะเล มีเรือกอและของชาวประมงจอดอยู่เป็นจำนวนมาก หาดทรายแห่งนี้งอกยาวออกไปเรื่อยๆ เพราะเกิดจากกระแสน้ำพัดเอาตะกอนทรายมาทับถมพอกพูน เหมาะแก่การไปนั่งพักผ่อนชมความสวยงาม มีทิวสนและต้นมะพร้าวให้ความร่มรื่นสวยงาม

แหลมตาชี หรือแหลมโพธิ์ เป็นหาดทรายขาวต่อจากหาดตะโละกาโปร์ อยู่บริเวณปากแม่น้ำปัตตานีกับอ่าวไทย เกิดจากการก่อตัวของสันทรายที่ยื่นออกไปในทะเลในลักษณะสันดอนจะงอย (Sand Spit) ไปในทะเลอ่าวไทยทางทิศเหนือ มีภูมิทัศน์ที่สวยงามเหมาะแก่การพักผ่อนหย่อนใจ การเดินทางไปแหลมตาชีไปได้ ๒ ทาง คือ ทางน้ำ นั่งเรือจากปากแม่น้ำปัตตานีตรงไปยังแหลมตาชีเลย ใช้เวลาประมาณชั่วโมงเศษ หรือนั่งเรือจากท่าด่านอำเภอยะหริ่ง ออกมาตามคลองยามูจนถึงทะเลในไปจนถึงแหลมตาชี ทางบก จากอำเภอยะหริ่งข้ามคลองยามูมาตามสะพานไม้เป็นถนน รพช. ยามู-แหลมโพธิ์ มีถนนตัดเข้าไปประมาณ ๑๐ กิโลเมตร จนถึงปลายแหลมตาชี

มัสยิดบ้านดาโต๊ะ หรือมัสยิดดาโต๊ะ ตั้งอยู่ ที่บ้านดาโต๊ะ ตำบลแหลมโพธิ์ ห่างจากที่ว่าการอำเภอยะหริ่งประมาณ ๑๐ กิโลเมตร เส้นทางเดียวกับทางไปหาดตะโละกาโปร์ เป็นมัสยิดที่เคียงคู่กับมัสยิดกรือเซะ โดยมีสถาปัตยกรรมที่คล้ายคลึงกัน คาดว่าบ้านดาโต๊ะนี้เป็นชุมชนใหญ่มาก เนื่องจากมีกูโบร์หลายแห่งบริเวณ

หาดมะรวด

และหอชมนก เพื่อชมทัศนียภาพเหนือ ยอดของพันธุ์ไม้ป่าชายเลน

อีกกิจกรรมหนึ่งที่น่าสนใจ คือการล่องเรือชมป่าชายเลน ซึ่งเป็นกิจกรรมหนึ่งของศูนย์ฯ นักท่องเที่ยวสามารถนั่งเรือชมธรรมชาติป่าชายเลนตามลำคลองน้อยใหญ่ ซึ่งแบ่งเป็น ๓ สาย คือ คลองบางปู คลองกลาง คลองกอ และ ตลอดสองฝั่งคลองจะเห็นความอุดมสมบูรณ์ของสัตว์น้ำ นกนานาชนิด วิถีชีวิตของชาวบ้านกับป่าชายเลนและความสวยงามของสวนป่าโกงกาง สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่สำนักงานป่าไม้เขตปัตตานี โทรศัพท์ ๐-๗๓๓๔-๙๑๔๖ ต่อ ๔๑๔๖

นั้น รวมถึงกูโบร์โต๊ะบันยัง ผู้ลอบค้าทองเหลืองในสมัยพญาอินทิรา เป็นสถานที่สำคัญในประวัติศาสตร์ทางด้านศาสนา ซึ่งกรมศิลปากรได้ทำการสำรวจและขึ้นทะเบียนโบราณสถานไว้แล้วเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๗๘

ศูนย์ศึกษาธรรมชาติป่าชายเลนยะหริ่ง ตั้งอยู่บริเวณริมคลองยามู ตรงข้ามที่ว่าการอำเภอยะหริ่ง เป็นโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริมูลนิธิชัยพัฒนาและมูลนิธิแม่ฟ้าหลวงที่อำเภอยะหริ่ง อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าชายเลนยะหริ่ง มีพื้นที่โครงการประมาณ ๕๐๐ ไร่ ศูนย์ฯ นี้มีทางเดินศึกษาธรรมชาติป่าชายเลนเป็นสะพานที่สร้างด้วยไม้ตะเคียนทอง (Hopea Odorata) เป็นระยะทางโดยรอบประมาณ ๑,๒๕๐ เมตร ตามเส้นทางเดินรอบๆจะเห็นกลุ่มไม้ในสังคมป่าชายเลน ทั้งไม้ยืนต้น ไม้พุ่ม ไม้เถา และไม้พื้นล่าง ซึ่งพันธุ์ไม้แต่ละชนิดมีความสามารถขึ้นอยู่ได้ในบริเวณที่มีลักษณะแตกต่างกัน โดยเฉพาะบริเวณที่อยู่ระหว่างระดับน้ำทะเลต่ำสุดและระดับน้ำทะเลสูงสุด เช่น กลุ่มไม้ถั่วขาว กลุ่มไม้ตะบูนดำ กลุ่มไม้ตาตุ่มทะเล ฝาดดอกขาว เหงือกปลาหมอดอกขาว ตามเส้นทางจะมีระเบียงพักและมีซุ้มสื่อความหมายอธิบายเกี่ยวกับป่าชายเลน พร้อมมีรูปภาพประกอบ สะพานทางเดินไม้ยกระดับ ศาลาพักผ่อน

อำเภอปะนาเระ

ชายหาดปะนาเระ อยู่ห่างจากตัวอำเภอปะนาเระประมาณ ๓ กิโลเมตร เป็นหมู่บ้านชาวประมงหลายร้อยหลังคาเรือน บนหาดทรายมีเรือกอและและเรือประมงจอดเรียงรายอยู่ทั่วทั้งหาด ไม่เหมาะแก่การลงเล่นน้ำ เพราะเป็นแหล่งในการทำประมง

หาดชลาลัย อยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอปะนาเระประมาณ ๒ กิโลเมตร ตามเส้นทางสายปัตตานี-นราธิวาส เลี้ยวซ้ายเข้าสู่อำเภอปะนาเระ จะมีทางแยกเข้าสู่ชายหาด จุดเด่นของหาดแห่งนี้อยู่ที่บึงน้ำขนาดใหญ่ใกล้บริเวณทิวสน มีบรรยากาศ ที่สงบร่มรื่น เหมาะแก่การท่องเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจอย่างยิ่ง

หาดมะรวด เป็นหาดที่อยู่ถัดจากหาดชลาลัยไปประมาณ ๒ กิโลเมตร ใช้เส้นทางเดียวกับทางไปหาดชลาลัย แต่ไปต่อจนถึงทางแยกจากถนนปะนาเระ-สายบุรี และเลี้ยวซ้ายไปสู่หาด ลักษณะเด่นของหาดมะรวดคือภูเขาหินที่มีขนาดเล็กตั้งซ้อนกันอยู่ และมีทางเดินทอดยาวให้ขึ้นไปเดินเล่นบนยอดเขาได้อีกด้วย

หาดราชรักษ์ เป็นหาดทรายต่อเนื่องกับหาดชลาลัย หาดมะรวด และหาดแฆแฆ โดยอยู่ถัดจากหาดมะรวดไปเพียง ๑ กิโลเมตร และอยู่ก่อนถึงหาดแฆแฆประมาณ ๒ กิโลเมตร การเดินทางใช้ทางเดียวกับที่ไปหาดชลาลัยและหาดมะรวด ลักษณะเด่นของหาดราชรักษ์ คือเป็นหาดทรายกว้างล้อมรอบด้วยโขดหินและหุบเขาเตี้ยๆ บนเนินเขาเป็นจุดชมวิวที่สวยงาม

หาดแฆแฆ อยู่ห่างจากตัวจังหวัดปัตตานีประมาณ ๔๓ กิโลเมตร คำว่า "แฆแฆ" เป็นภาษามลายู (ภาษายาวี)หมายความว่าอึกทึกครึกโครม ห่างจากหาดราชรักษ์ประมาณ ๒ กิโลเมตร หาดแฆแฆ มีชายหาดที่มีโขดหินแกรนิตขนาดใหญ่ลักษณะแปลก ตาสวยงาม บนเนินเขามีศาลาพักผ่อนและเป็นจุดชมวิวทิวทัศน์ที่สวยงามแห่งหนึ่งของอำเภอปะนาเระ

ตลาดนัดปาลัส อยู่ห่างจากตัวเมืองปัตตานีประมาณ ๓๐ กิโลเมตร ใช้เส้นทางหลวงหมายเลข ๔๒ เข้าสู่อำเภอปะนาเระ ในช่วงเวลาเช้าของทุกวันพุธและวันอาทิตย์จะมีตลาดนัดริมทาง ซึ่งชาวไทยมุสลิมจะแต่ง

หาดแฆแฆ

กายแบบพื้นเมืองโพกศีรษะด้วยผ้าบาติกสีฉูดฉาดเดินซื้อของในตลาด เป็นภาพที่สะท้อนให้เห็นชีวิตชนบทของชาวไทยมุสลิมที่มีบรรยากาศเมืองใต้อย่างแท้จริง

อำเภอสายบุรี

หาดวาสุกรี (ชายหาดบ้านปาตาตีมอ) อยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอสายบุรีประมาณ ๒ กิโลเมตร อยู่ในเขตเทศบาลตำบลตะลุบัน จากปัตตานีใช้เส้นทางหลวงสายปัตตานี-นราธิวาส หรืออาจเลือกเดินทางผ่านหาดแฆแฆไปจนถึงอำเภอสายบุรีหรือเลี้ยวซ้ายตรงทางแยกเข้าสู่อำเภอสายบุรีโดยตรงก็ได้ ลักษณะของหาดทรายเป็นแนวยาวขนานไปกับทิวสน นอกจากนี้ยังมีบังกะโลให้บริการอีกด้วย

บ้านปะเสยะวอ ตั้งอยู่ที่หมู่บ้านปะเสยะวอ เป็นหมู่บ้านที่มีชื่อเสียงในการต่อเรือกอและ ซึ่งเป็นเรือประมงของชาวปัตตานีและนราธิวาส มีลักษณะเป็นเรือหัวแหลมท้ายแหลมระบายสีสันงดงาม การเดินทางไปตามเส้นทางเดียวกับหาดแฆแฆ แล้วเดินทางต่อไปตามถนนเลียบชายทะเลไปจนถึงบ้านปะเสยะวอ เรือกอและของชาวบ้านปะเสยะวอมีทั้งขนาดใหญ่ที่เป็นเรือประมงจริงๆ และขนาดเล็กที่จำลองขึ้นเพื่อ เป็นของที่ระลึก ฝีมือการต่อเรือกอและที่นี่ได้รับการยอม รับว่าประณีตงดงามด้วยลวดลายที่ผสมกลมกลืนกันระหว่างศิลปะไทยและมุสลิม นอกจากนี้บ้านปะเสยะวอยังมีชื่อเสียงในการทำน้ำบูดูรสดีอีกด้วย

การทำเรือกอและจำลอง

ตลาดนัดปาลัส

อำเภอมายอ

เขาฤาษี ตั้งอยู่หมู่ที่ ๒ ตำบลมายอ ห่างจากตัวอำเภอมายอประมาณ ๓ กิโลเมตร มีลักษณะเป็นโขดหินธรรมชาติ มีบ่อน้ำก่อด้วยอิฐกว้าง ๒ ศอก ลึกประมาณ ๕ ศอก ถือว่าเป็นบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งทางราชการเคยนำไปใช้ในพิธีราชาภิเษกหลายรัชกาล และได้สร้างโบสถ์ครอบบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์แห่งนี้ไว้บนเขาฤาษีนี้ ในปัจจุบันเป็นที่ตั้งของวัดเขาฤาษีแปลงสาสน์เป็น ที่เคารพบูชาของชาวปัตตานีและจังหวัดใกล้เคียง

อำเภอยะรัง

เมืองโบราณยะรัง ตั้งอยู่ในท้องที่ตำบลยะรัง เป็นชุมชนสมัยแรกเริ่มประวัติศาสตร์ที่ใหญ่ที่สุดแห่งหนึ่งในภาคใต้และเชื่อว่าเป็นที่ตั้งอาณาจักรโบราณที่มีชื่อว่า 'ลังกาสุกะ' หรือ 'ลังยาเสียว' ตามที่มีหลักฐานปรากฏในเอกสารของจีน ชวา มลายู

101°00' 101°15'

จังหวัดปัตตานี
PATTANI

N W E S

แหลมตาชี
Ta Chi Cape

อ่าวปัตตานี
Pattani Bay

หาดรัชดาภิเษก
Ratchadaphisek Beach

ปัตตานี
PATTANI

วัดมุจลินทวาปีวิหาร
Wat Mutchalinthawapiwiharn

ศาลเจ้าเล่งจูเกียง
Leng Chu Kiang Shrine

หนองจิก
Nong Chik

409

ไป จ.สงขลา
TO SONGKHLA

สงขลา
SONGKHLA

ยะรัง
Yarang

โคกโพธิ์
Khok Pho

16°45'

ไป จ.สงขลา
TO SONGKHLA

409

410

อุทยานแห่งชาติน้ำตกทรายขาว
Sai Khao Waterfall National Park

เขื่อนปัตตานี
Pattani Dam

วัดช้างให้
Wat Chang Hai

น้ำตกโผงผาง
Phong-Phang Waterfall

แม่ลาน
Mae Lan

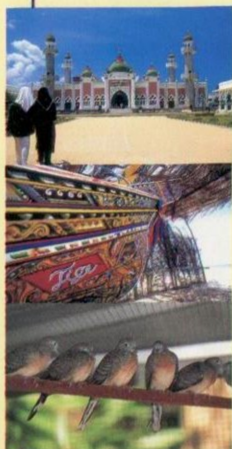
ศูนย์ฝึกอาชีพวัดช้างให้
Wat Chang Hai Handicraft Centre

แม่น้ำปัตตานี
Pattani River

น้ำตกอรัญวาริน
Aranya Warin Waterfall

ไป จ.ยะลา
TO YALA

ไป จ.ยะลา
TO YALA

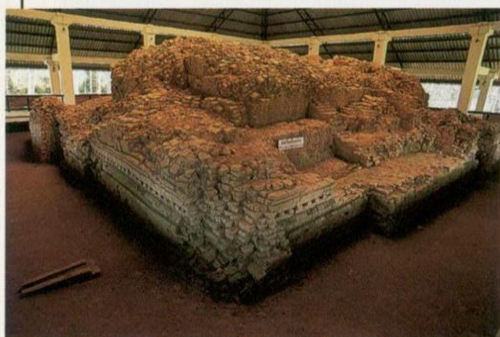
มาตราส่วน 1 : 350,000

20 10 0 10 20

6°30'

101°00' 101°15'

101°30'
07°00'
06°45'
06°30'
หาดตะโละกาโปร์
Ta Lo Ka Po Beach
หาดปะนาเระ
Panare Beach
หาดชลาลัย
Cha La Lai Beach
หาดมะรวด
Ma Ruat Beach
หินโล่ซิน
Losin
ร้านค้าบริเวณศาลเจ้าเล่งจูเกียง
Leng Chu Kiang Shrine Market
ร้านค้าบริเวณสุสานเจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยว
Chao Mae Lim Ko Niao Shrine Market
สุสานเจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยว
Chao Mae Lim Ko Niao Shrine
ยะหริ่ง
Yaring
ปะนาเระ
Panare
มัสยิดกรือเซะ
Krue Se Mosque
มัสยิดกลางปัตตานี
Central Mosque at Pattani
หาดราชรักษ์
Ratcharak Beach
หาดแขแข
Khae-Khae Beach
หาดวาสุกรี
Wa Sukri Beach
ตลาดนัดปาลัส
Pa-Lat Market
เมืองเก่ายะรัง
Yarang Old City
4157
4075
42
410
4061
4092
4060
มายอ
Mayo
สายบุรี
Sai Buri
ทุ่งยางแดง
Thung Yang Daeng
บ้านป่าไหม้
Ban Pa Mai
ไม้แก่น
Mai Kaen
กะพ้อ
Kapho
ยะลา
YALA
ไป จ.ยะลา
TO YALA
แม่น้ำสายบุรี
Sai Buri River
ไป จ.นราธิวาส
TO NARATHIWAT
นราธิวาส
NARATHIWAT
30 กม. (km.)

เมืองโบราณยะรัง

และอาหรับ ลักษณะของเมืองโบราณยะรังสันนิษฐานว่ามีผังเมืองเป็นรูปวงรีขนาดใหญ่ในพื้นที่ประมาณ ๙ ตารางกิโลเมตร เป็นเมืองที่มีการสร้างทับซ้อนกันถึง ๓ เมือง ขยายตัวเชื่อมต่อกัน ประกอบไปด้วย

- เมืองโบราณบ้านวัด มีศูนย์กลางเป็นลานจัตุรัสกลางเมืองล้อมรอบด้วยคูน้ำและมีซากเนินดินโบราณสถานกระจายอยู่โดยรอบกว่า ๒๕ แห่ง โดยเฉพาะทางทิศตะวันตกและทางทิศเหนือในบริเวณพื้นที่บ้านจาเละ
- เมืองโบราณบ้านจาเละ มีศูนย์กลางอยู่ที่สระน้ำโอบล้อมด้วยคูเมืองรูปสี่เหลี่ยมถัดจากกลุ่มโบราณสถานบ้านวัดขึ้นไปทางทิศเหนือประมาณ ๑ กิโลเมตร
- เมืองโบราณบ้านปราแว เป็นเมืองคูน้ำคันดินขนาดเล็กที่มีผังเมืองเป็นรูปสี่เหลี่ยมด้านไม่เท่า มีป้อมดินทั้ง ๔ มุมเมืองและมีคลองส่งน้ำต่อเชื่อมกับคูเมืองโบราณบ้านจาเละ ๔ มุมเมืองด้านทิศเหนือทั้ง ๒ ด้าน

นอกจากร่องรอยของคูน้ำคันดินคูเมืองโบราณทั้ง ๓ แห่งแล้ว ภายในกลุ่มเมืองโบราณนี้ยังปรากฏซากโบราณสถานเนินดินกระจัดกระจายอยู่ทั่วไปไม่น้อยกว่า ๓๐ แห่ง

การเดินทางไปชมเมืองโบราณสามารถใช้เส้นทางสิโรรส (ทางหลวงหมายเลข ๔๑๐) จากจังหวัดปัตตานีลงไปทางจังหวัดยะลาประมาณ ๑๕ กิโลเมตร จะมีทางแยกซ้ายมือสายยะรัง-มายอ (ทางหลวงหมายเลข ๔๐๖๑) ประมาณ ๑.๒ กิโลเมตร เข้าสู่เขตเมืองโบราณและเลี้ยวซ้ายขึ้นไปทางทิศเหนือประมาณ ๔๐๐ เมตร ก็ถึงเขตโบราณสถานบ้านจาเละ นักท่องเที่ยวที่สนใจเข้าชมเป็นหมู่คณะสามารถติดต่อได้ที่หัวหน้าโครงการขุดแต่งและบูรณะโบราณสถานเมืองยะรัง จังหวัดปัตตานี ในวันและเวลาราชการ โทรศัพท์ ๐-๗๓๔๓-๙๐๔๓

อำเภอหนองจิก

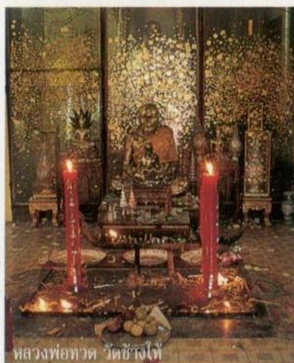
วัดมุจลินทวาปีวิหาร อยู่ในท้องที่ตำบลตุยง ริมเส้นทางหลวงสายปัตตานี-โคกโพธิ์ ในเขตสุขาภิบาลอำเภอหนองจิก เป็นวัดเก่าแก่สร้างเมื่อพระยาวิเชียรภักดีศรีสงครามย้ายที่ว่าการอำเภอหนองจิกจากที่เก่ามาอยู่ที่ตำบลตุยง เมื่อปี พ.ศ. ๒๓๘๘ เดิมมีชื่อว่า 'วัดตุยง' ต่อมาพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จประพาสเมืองหนองจิก และมีพระราชศรัทธาบริจาคเงินเพื่อก่อสร้างพระอุโบสถ และทรงพระราชทานนามใหม่ว่า 'วัดมุจลินทวาปีวิหาร' ปัจจุบันเป็นพระอารามหลวงและมีการบูรณะพระอุโบสถให้อยู่ในสภาพที่มั่นคงสวยงาม จุดเด่นของวัดคือวิหารที่ประดิษฐานรูปเหมือนของอดีตเจ้าอาวาส ๓ รูป โดยเฉพาะพระราชพุทธรังษี หรือ

วัดมุจลินทวาปีวิหาร (หลวงพ่อดำ)

หลวงพ่อดำ เจ้าอาวาสรูปที่ ๕ ซึ่งประชาชนที่เคยได้ยินคุณความดีของหลวงพ่อต่างเลื่อมใสศรัทธาเดินทางมานมัสการสักการบูชาอยู่เสมอ

หาดรัชดาภิเษก ตั้งอยู่ในท้องที่ตำบลสายหมอ ห่างจากที่ว่าการอำเภอหนองจิก ประมาณ ๒ กิโลเมตร บนถนนสายปัตตานี-ดอนยาง ไปตามถนน รพช. ประมาณ ๑ กิโลเมตร หาดรัชดาภิเษกเป็นหาดทรายขาวสวยที่สงบร่มรื่น มีทิวมะพร้าวสวยงามเรียงรายริมชายหาดเหมาะแก่การพักผ่อน

หลวงพ่อทวด วัดช้างให้

อำเภอโคกโพธิ์

วัดช้างให้ราษฎร์บูรณาราม ตั้งอยู่ริมทางรถไฟสายหาดใหญ่-สุไหงโก-ลก บ้านป่าไร่ ตำบลทุ่งพลา ห่างจากจังหวัดปัตตานี ตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๔๐๙ ระยะทางประมาณ ๓๐ กิโลเมตร แล้วมีถนนลาดยางแยกเข้าวัดอีก ๑ กิโลเมตร สร้างขึ้นมากว่า ๓๐๐ ปี ตามประวัติกล่าวว่า หลวงพ่อทวดซึ่งเป็นที่เลื่อมใสของประชาชนภาคใต้เคยมาจำพรรษาอยู่ก่อนที่ท่านจะมรณภาพที่เมืองไทรบุรี ได้มีการนำร่างของท่านมาเผาที่วัดช้างให้เมื่อทำการฌาปนกิจเสร็จก็ได้สร้างสถูปขึ้นบรรจุอัฐิที่วัดช้างให้ วัดช้างให้นับเป็นปูชนียสถานที่สำคัญของจังหวัดปัตตานีและภาคใต้ ในวันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๕ จะมีการสรงน้ำหลวงพ่อทวดเป็นประจำทุกปี

วัดช้างให้ราษบูรณาราม (หลวงพ่อทวด)

หลวงพ่อทวดวัดช้างให้ เป็น ผู้มีความสามารถในการศึกษาเล่าเรียนพระปริยัติธรรมและด้านเวทมนต์คาถาต่างๆ ซึ่งเล่ากันว่าท่านได้แสดงอิทธิปาฏิหาริย์ เป็นที่ประจักษ์แก่สายตาผู้คน เช่น ครั้งที่ท่านเดินทางไปกรุงศรีอยุธยาด้วยเรือสำเภา ระหว่างทางเกิดพายุโหมกระหน่ำจนกระทั่งข้าวปลาและอาหารตลอดจนน้ำดื่มตกลงทะเลไป ลูกเรือรู้สึกกระหายน้ำมาก หลวงพ่อทวดจึงได้แสดงอภินิหารหย่อนเท้าลงไปในทะเล ปรากฏว่าน้ำในบริเวณนั้นได้กลายเป็นน้ำจืดและดื่มกินได้ ตั้งแต่นั้นมาชื่อเสียงของท่านก็ขจรขจายไปทั่ว ต่อมาหลวงพ่อทวดได้มรณภาพที่ประเทศมาเลเซีย แล้วได้นำพระศพกลับมาที่วัดช้างให้ วัดช้างให้เปิดให้เข้าชม ทุกวัน เวลา ๐๘.๐๐-๑๗.๐๐ นาฬิกา

ศูนย์ฝึกอาชีพ (วัดช้างให้) ตั้งอยู่ระหว่างตำบลทุ่งเพลาและตำบลนาประดู่ เป็นศูนย์การแสดงและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ศิลปาชีพ เช่น ผ้าบาติก เรือกอและ จำลอง เซรามิก ฯลฯ การเดินทางใช้เส้นทางหลวงหมายเลข ๔๒ (ปัตตานี-โคกโพธิ์) ผ่านสามแยกนาเกตุ ตรงไปตามเส้นทางหลวงหมายเลข ๔๐๙ (ปัตตานี-ยะลา) ผ่านเทศบาลนาประดู่

พลับพลาที่ประทับของรัชกาลที่ ๗ ตั้งอยู่ในบริเวณที่ว่าการอำเภอโคกโพธิ์ ห่างจากตัวเมืองปัตตานีประมาณ ๒๖ กิโลเมตร ตามทางหลวงหมายเลข ๔๒ เป็นศาลาทรงไทยที่มีความสวยงามมาก สร้างขึ้นเพื่อเป็นที่ประทับเมื่อครั้งพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๗ เสด็จทอดพระเนตรสุริยุปราคา เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๗๒

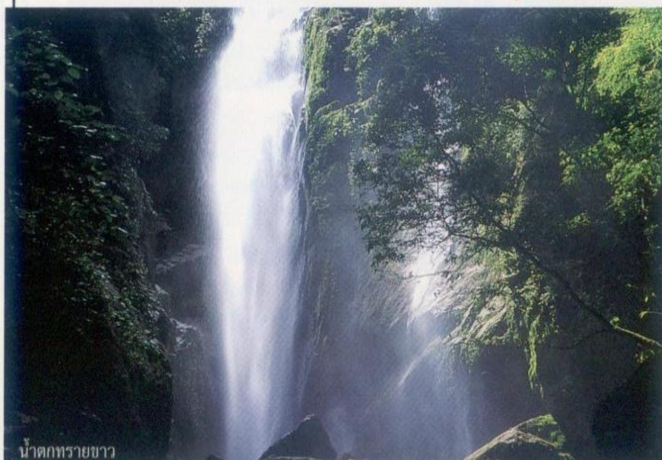
อุทยานแห่งชาติน้ำตกทรายขาว ตั้งอยู่ที่ตำบลทรายขาว มีอาณาเขตอยู่ในพื้นที่รอยต่อ ๓ จังหวัดภาคใต้ตอนล่าง คือ

ปัตตานี ยะลา และสงขลา มีพื้นที่ประมาณ ๖๘,๗๕๐ ไร่ หรือประมาณ ๑๑๐ ตารางกิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าเขาใหญ่และป่าเทือกเขาสันกาลาคีรี สภาพพื้นที่เป็นป่าดิบชื้น จึงอุดมไปด้วยพรรณไม้นานาชนิด รวมทั้งสัตว์ป่าอาศัยอยู่อย่างชุกชุม สำหรับสถานที่ท่องเที่ยวประเภทน้ำตกในเขตอุทยานแห่งชาติฯ ซึ่งมีความสวยงามทางธรรมชาติคือ น้ำตกทรายขาว น้ำตกโผงโผง น้ำตกพระไม้ไผ่ และน้ำตกอรัญวาริน การเดินทางใช้ทางหลวงหมายเลข ๔๐๙ สายปัตตานี-ยะลาประมาณ ๒๘ กิโลเมตร ถึงสามแยก ตำบลนาประดู่ จากนั้นใช้เส้นทางนาประดู่-ทรายขาว ไปประมาณ ๗ กิโลเมตรก็จะถึงน้ำตกทรายขาว จากนั้นจะมีทางเดินเท้าคอนกรีตเดินขึ้นถึงตัวน้ำตกชั้นบนสุด นักท่องเที่ยวสามารถซื้อหาอาหารได้จากร้านค้าบริเวณน้ำตก มีเจ้าหน้าที่คอยอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวรวมทั้งมีบริการบ้านพัก สอบถามรายละเอียด เพิ่มเติมได้ที่กรมป่าไม้บางเขน โทรศัพท์ ๐-๒๕๗๙-๗๒๒๓, ๐-๒๕๗๙-๕๗๓๔

น้ำตกทรายขาว เดิมชาวบ้านเรียกว่า 'น้ำตกกระโถน' ซึ่งพระครูศรีรัตนากร (ท่านศรีแก้ว) อดีตเจ้าอาวาสวัดทรายขาวเป็นผู้ค้นพบน้ำตกแห่งนี้เมื่อประมาณปี พ.ศ. ๒๔๗๕ และท่านได้ชักชวนราษฎรทำการปรับปรุงบริเวณน้ำตกทรายขาวเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๗๙ ต่อมาน้ำตกแห่งนี้ได้รับการพัฒนาเป็นลำดับ น้ำตกทรายขาวเป็นน้ำตกที่ตกจากหน้าผาสูงประมาณ ๔๐ เมตร แล้วไหลลงไปตามลำธารลดหลั่นเป็นชั้นๆ เกิดเป็นแอ่งน้ำขนาดใหญ่

น้ำตกโผงโผง ตั้งอยู่ที่ตำบลปากล่อ อำเภอโคกโพธิ์ เป็นที่ตั้งของหน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติน้ำตกทรายขาว ที่ ทข. ๑ (น้ำตกโผงโผง) ใช้เส้นทางหลวงหมายเลข ๔๒ (ปัตตานี-ยะลา) และต่อด้วยทางหลวงหมายเลข ๔๐๙ สายปัตตานี-ยะลา ถึงบ้านปากล่อเลี้ยวขวาไปตามทางลาดยางอีกประมาณ ๕ กิโลเมตร จะถึงตัวน้ำตก น้ำตกโผงโผงเป็นน้ำตกที่ไหลลดหลั่นลงมาเป็นขั้นบันไดจำนวน ๗ ชั้น จากที่ราบชั้นล่างสุดมีแอ่งน้ำตกขนาดใหญ่ มองขึ้นไปยังผาน้ำตกชั้นบนจะมองเห็นน้ำตกไหลลงมาเป็นสายน้ำคดเคี้ยวตามหน้าผาและโขดหิน พื้นที่บริเวณสองข้างลำธารและบริเวณใกล้ตัวน้ำตกมีความร่มรื่นถูกปกคลุมด้วยพรรณไม้นานาชนิด สภาพร่มรื่นเย็นสบายเหมาะแก่การพักผ่อน

น้ำตกอรัญวาริน ตั้งอยู่ที่ตำบลทุ่งพลา น้ำตกแห่งนี้ตั้งอยู่ที่ชาวบ้านเรียกว่าควนอาศัย ต่อมาทางอำเภอโคกโพธิ์ได้เข้าสำรวจเส้นทางเพื่อก่อสร้างทางเข้าสู่น้ำตกและได้ตั้งชื่อน้ำตกแห่งนี้ว่า 'น้ำตกอรัญวาริน' ปัจจุบันน้ำตกอรัญวารินกำลังได้รับการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญอีกแห่งหนึ่งของจังหวัดปัตตานี ผาน้ำตกชั้นบนสุดมีความสูงประมาณ ๓๐ เมตร มีสายน้ำไหลคดเคี้ยวตามแนวโขดหิน และมีผาน้ำตกลดหลั่นลงมา ๖ ชั้นเหมาะแก่การพักผ่อนหย่อนใจและสัมผัสกลิ่นอายของพรรณไม้นานาชนิดที่ขึ้นในบริเวณป่าดิบชื้นแห่งนี้ การเดินทางจากตัวเมืองปัตตานีใช้เส้นทางหลวงหมายเลข ๔๐๙ สายปัตตานี-ยะลา ระยะทางประมาณ ๓๓ กิโลเมตร ถึงทางแยกขวามือตรงปากทางเข้าวัดห้วยเงาะอีกประมาณ ๖ กิโลเมตร ก็ถึงตัวน้ำตก น้ำตกอรัญวารินเป็นน้ำตกในเทือกเขาสันกาลาคีรี ลักษณะน้ำตกแบ่งออก

น้ำตกทรายขาว

เป็นชั้นๆรวม ๗ ชั้น แต่ละชั้นห่างกันประมาณ ๓๐๐-๕๐๐ เมตร ซึ่งในแต่ละชั้นมีลักษณะความสวยงามแตกต่างกันออกไป

มัสยิดกรือเซะ

อำเภอไม้แก่น

หาดทรายชายบึงบ้านละเวง

จากตัวเมือง ไปตามเส้นทางหลวงหมายเลข ๔๒ (ปัตตานี-นราธิวาส) เป็นระยะทางประมาณ ๖๐ กิโลเมตร ทางแยกเข้าอำเภอไม้แก่นอยู่ทางซ้ายมือเมื่อข้ามสะพานกอตอไปประมาณ ๘ กิโลเมตร ก็จะถึงหาดทรายชายบึงบ้านละเวง มีสภาพแวดล้อมและธรรมชาติที่งดงามแปลกตาแก่ผู้ที่พบเห็น ลักษณะของหาดทรายแห่งนี้ คือ มีบึงขนาดใหญ่เคียงข้างหาดทรายขาวสะอาด ให้บรรยากาศแตกต่างจากหาดทรายอื่น นอกจากนี้บริเวณนั้นยังมีศูนย์ศิลปาชีพพิเศษ (กลุ่มทอผ้าบ้านละเวง) นักท่องเที่ยวสามารถไปดูการทอผ้าฝ้ายและยังมีโครงการทดลองเลี้ยงปลาน้ำกร่อยอีกด้วย

หาดบางสายและหาดปาไหมี ตั้งอยู่ในท้องที่ตำบลไทรทอง เป็นหาดทรายสวยงามเหมาะแก่การพักผ่อน มีนักท่องเที่ยวเดินทางไปท่องเที่ยวอยู่เสมอ

การตากผ้าบาติก

ร้านขายของที่ระลึก

การทำปลาแห้ง

เทศกาลและงานประเพณี

งานสมโภชเจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยว เป็นงานประเพณีที่จัดขึ้นทุกปีในวันขึ้น ๑๕ ค่ำเดือนอ้าย ตามจันทรคติของจีน คือหลังวันตรุษจีน ๑๕ วัน (หรือตรงกับวันเพ็ญเดือน ๓ ตามจันทรคติของไทย) มีการสมโภชแท่แหนรูปแกะสลักไม้มะม่วงหิมพานต์ของเจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยว โดยอัญเชิญออกจากศาลมาประทับบนเกี้ยวตามด้วยขบวนแห่ต่างๆ มีพิธีลุยไฟเพื่อแสดงอภินิหารและความศักดิ์สิทธิ์ของเจ้าแม่ โดยผู้ร่วมพิธีจะต้องถือศีลกินเจอย่างน้อย ๗ วันก่อนทำพิธี ในงานนี้จะมีชาวปัตตานีและชาวจังหวัดใกล้เคียงมาร่วมพิธีเป็นจำนวนมาก

งานแข่งขันกีฬาตกปลาสายบุรี จัดขึ้นทุกวันเสาร์และอาทิตย์ที่สอง เดือนพฤษภาคมของทุกปี ที่บริเวณ ชายหาดวาสุกรี อำเภอสายบุรี เนื่องจากสภาพภูมิศาสตร์ของจังหวัดที่มีชายฝั่งทะเลยาวเหยียด ท้องทะเลอุดมสมบูรณ์ ไปด้วยปลานานาชนิด จึงทำให้กีฬาตกปลากลายเป็นกีฬาที่น่าตื่นเต้นท้าทายเป็นที่นิยมกันอย่างแพร่หลายในพื้นที่แถบนี้

ประเพณีชักพระ เป็นพิธีรำลึกถึงวันรับเสด็จสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากลับจากจำพรรษาและแสดงพระอภิธรรม ๗ คัมภีร์โปรดพระพุทธมารดา ณ สวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ในวันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๑ โดยที่พุทธศาสนิกชนในท้องที่ อำเภอโคกโพธิ์และบริเวณใกล้เคียงจะชักลากเรือพระที่ตกแต่งอย่างสวยงามจากวัดต่างๆ มีผู้ร่วมขบวนแต่งกายและฟ้อนรำอย่างสวยงาม ต่อมาจึงได้กลายเป็นประเพณีกระทำกันทุกปี ในพิธีมีการนมัสการเรือพระพร้อมกับถวายภัตตาหารพระภิกษุสามเณร ณ สนามหน้าที่ว่าการอำเภอโคกโพธิ์ โดยมีการเฉลิมฉลองเป็นเวลา ๕ วัน ๕ คืน

เทศกาลฮารีรายอ เป็นงานฉลองของชาวไทยมุสลิมที่เลิกถือศีลอดในช่วงเดือน ๙ ถึงเดือน ๑๐ เป็นเวลา ๓๐ วัน หลังจากถือศีลอดแล้วจะมีการไปชุมนุมที่มัสยิดกลางปัตตานีเพื่อประกอบพิธีทางศาสนาโดยพร้อมเพรียงกันและจะมีงานฉลองลักษณะคล้ายเทศกาลปีใหม่ของไทย

ประเพณีลาซัง หรือที่เรียกว่า 'บูยอบือแน' เป็นพิธีฉลองนาซังหรือนาข้าว ปัจจุบันประเพณีนี้เหลืออยู่เฉพาะที่ตำบลควน อำเภอปะนาเระ โดยจะจัดให้มีขึ้นภายหลังการเก็บเกี่ยวข้าวเรียบร้อยแล้วรวม ๕ เดือน หรือ ๖ เดือน พิธีดังกล่าวจะมีการทำหุ่นรูปผู้ชาย ผู้หญิงจากฟางข้าวของแต่ละหมู่บ้าน แล้วนำมาจับคู่กันและจัดเป็นขบวนแห่ไปวางไว้บนศาลเพียงตาพร้อมเครื่องสังเวยต่างๆ เช่น ข้าวเจ้า ข้าวเหนียว ข้าวต้ม (ข้าวเหนียวห่อใบกะพ้อแล้วต้มให้สุก) ไข่ต้ม หลังจากนั้นผู้อาวุโสในหมู่บ้านท่านหนึ่งจะกล่าวคำบวงสรวงแต่งงานให้กับรูปซังข้าว เสร็จพิธีแล้วชาวบ้านก็จะช่วยกันนำรูปดังกล่าวไปเก็บไว้อย่างมีระเบียบในนาใกล้ๆกับที่ตั้งศาลเพียงตาก่อนที่จะแยกย้ายจากกัน จุดประสงค์ของประเพณีนี้เพื่อเป็นการแสดงความขอบคุณเจ้าแม่โพสพ หรือพระเจ้าที่ดลบันดาลให้พืชผลอุดมสมบูรณ์ และเพื่อความสนุกสนานรื่นเริงหลังการเก็บเกี่ยว

รองเง็ง เป็นการร่ายรำที่มีการเต้นประกอบใช้ลีลาของมือและเท้าตามจังหวะเพลงที่มีดนตรี คือ กลองรำมะนา ไวโอลิน (เดิมคงจะเป็นเครื่องสีอย่างใดอย่างหนึ่ง เพราะการรำรองเง็งนี้มีมากว่า ๔๐๐ ปี แต่ไวโอลินเป็นของที่ได้รับอิทธิพลมาจากประเทศทางตะวันตก) ฆ้อง และฉิ่ง การเต้นรำมีอยู่ทั้งหมด ๑๒ เพลง หรือ ๑๒ ท่า ผู้เต้นรำจะเป็นชาย-หญิง เต้นกันเป็นคู่ๆ สวยงามมาก

ของฝากและสินค้าที่ระลึก

หอยแครงปัตตานี นิยมเลี้ยงกันมากตลอดแนวฝั่งเทศบาลเมือง จนถึงอำเภอยะหริ่ง หอยแครงของปัตตานีจะตัวใหญ่กว่าที่อื่นและมีรสหวาน สด

ปลาหมึกแห้ง ที่ขึ้นชื่อของจังหวัดปัตตานีมาจากอำเภอปะนาเระ เป็นปลาหมึกตัวโตขาวใสรสชาติดี ไม่เค็มจัด หาซื้อได้บริเวณหน้าศาลเจ้าเล่งจูเกียงและร้านขายของที่ระลึกทั่วไป ถนนอาเนาะรู และถนนเจริญประดิษฐ์

น้ำบูดู เป็นส่วนประกอบสำคัญในการทำข้าวยำ ซึ่งเป็นอาหารพื้นเมืองภาคใต้ น้ำบูดูที่มีชื่อมาจากอำเภอสายบุรี ถือว่าเป็นน้ำบูดูที่ดีมาก อร่อยและเก็บไว้ได้นาน หาซื้อได้ตามร้านขายสินค้าพื้นเมืองทั่วไป

ข้าวเกรียบปลา เป็นของพื้นเมืองที่ขึ้นชื่ออีกอย่างหนึ่งของอำเภอสายบุรี อร่อยไม่แพ้ข้าวเกรียบกุ้งและไม่มีกลิ่นคาว

ลูกหยีกวน ของอำเภอยะรัง เป็นลูกหยีกวนชนิดไม่มีเมล็ด ทำเป็นห่อขนาดเล็ก รสกลมกล่อม เปรี้ยวหวาน เค็มกำลังดี และมีรสเผ็ดนิดๆกันเลี่ยน

เครื่องทองรูปพรรณประดิษฐ์ ประเภทถาดชนิดต่างๆ ที่มีการฉลุลาย ขัน และภาชนะทองเหลืองแบบ ต่างๆ มีขายอยู่ที่ถนนปัตตานีภิรมย์

กริช อาวุธโบราณลักษณะเป็นมีด ๒ คม รูปคดปลายแหลม เคยมีมากแถบชายแดนภาคใต้ เป็นอาวุธประจำกายเพื่อใช้ป้องกันตัว

การทำกริชปัตตานี

การประดิษฐ์กรงนกเขา

กริชนี้เป็นอาวุธสูงส่งมากในวัฒนธรรมมลายู สามารถหาซื้อได้ที่อำเภอกะพ้อ

ผ้าปาเต๊ะ และผลิตภัณฑ์จากผ้าปาเต๊ะชนิดต่างๆเช่น ผ้าตัดเสื้อ ผ้าโสร่ง ผ้าปูโต๊ะ ผ้าเช็ดหน้า ผ้ารองจาน ฯลฯ มีขายที่ร้านมุสลิมพาณิชย์ และร้านนะห์ดีบราเธอร์ อยู่หน้าตลาดเทศบาลถนนฤาดี

กรงนกเขาปัตตานี กรงนกเขาปัตตานีทำมาจากไม้ไผ่เหลาอย่างสวยงามมีแบบให้เลือกมากมาย มีแหล่งผลิตอยู่ที่ตลาดปรีกรี ตำบลกระโด อำเภอเมืองฯ มีขายที่ร้านง่วนหลีและร้านอั้งเง็กหลี ถนนฤาดี อำเภอเมืองฯ

นอกจากนี้ยังมีผลิตภัณฑ์จากย่านลิเภา เช่น กระเป๋า หมวก ตะกร้า พัด ชุดรับแขก หวายผสมย่านลิเภา ผลิตและจำหน่ายที่ร้านจำหน่ายผลิตภัณฑ์ราชทัณฑ์เรือนจำจังหวัดปัตตานี

การเดินทางสู่ปัตตานี

รถยนต์ จากกรุงเทพฯ ใช้เส้นทางหลวงหมายเลข ๓๕ ผ่านจังหวัดสมุทรสาครและจังหวัดสมุทรสงคราม แล้วแยกเข้าทางหลวงหมายเลข ๔ จนถึงจังหวัดชุมพร รวมระยะทางประมาณ ๔๖๐ กิโลเมตร จากชุมพร ใช้ทางหลวงหมายเลข๔๑ ถึงจังหวัดพัทลุง ใช้ทางหลวงหมายเลข๔ ไปจนถึงอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา จากนั้นใช้ทางหลวงหมายเลข๔๓ ไปจนถึงอำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี เลี้ยวซ้ายเข้าทางหลวงหมายเลข๔๒ ถึงจังหวัดปัตตานี รวมระยะทางประมาณ ๕๐๕ กิโลเมตร

รถโดยสารประจำทาง จากกรุงเทพฯ มีรถโดยสารประจำทางทั้งรถธรรมดาและปรับอากาศ ออกจากสถานีขนส่งสายใต้ใหม่ถนนบรมราชชนนีทุกวัน ใช้เวลาเดินทางประมาณ ๑๕ ชั่วโมง สอบถามราย

สถานที่พัก

อำเภอเมืองฯ

ซี.เอส.ปัตตานี	โทรศัพท์ ๐-๗๓๓๓-๖๐๙๐-๖, ๐-๗๓๓๓-๕๐๙๓-๔ โทรสาร ๐-๗๓๓๓-๑๖๒๐
ไทยสุวรรณ	โทรศัพท์ ๐-๗๓๓๓-๑๕๔๔
พาเลซ	โทรศัพท์ ๐-๗๓๓๔-๙๑๗๑, ๐-๗๓๓๔-๙๗๑๑
มายการ์เด้น	โทรศัพท์ ๐-๗๓๓๓-๑๐๕๕
ศานติสุข	โทรศัพท์ ๐-๗๓๓๔-๙๑๒๒, ๐-๗๓๓๔-๘๗๗๓
แหลมนก รีสอร์ท	โทรศัพท์ ๐-๗๓๓๑-๑๕๓๖-๘

อำเภอสายบุรี

เมืองสายรีสอร์ท	โทรศัพท์ ๐-๗๓๔๑-๑๓๑๘

โรงแรม ซี.เอส.ปัตตานี

ร้านอาหาร (รหัสทางไกล ๐๗๓)

อำเภอเมืองฯ

โกเส่ง	โทรศัพท์ ๐-๗๓๓๓-๑๑๐๙
ปัตตานีสปอร์ตคลับ	โทรศัพท์ ๐-๗๓๓๓-๖๐๙๐-๖
ริเวอร์	โทรศัพท์ ๐-๗๓๓๓-๑๓๐๘
ลอนดอน	โทรศัพท์ ๐-๗๓๓๔-๙๖๙๗, ๐-๗๓๓๔-๙๖๘๑
นำรส	โทรศัพท์ ๐-๗๓๓๔-๘๑๐๓
วังคิงส์	โทรศัพท์ ๐-๗๓๓๔-๘๖๗๐
เฟื่องฟ้าคาราโอเกะ	โทรศัพท์ ๐-๗๓๓๑-๙๐๑๕
มุงจาก	โทรศัพท์ ๐-๗๓๓๓-๔๖๗๒
ไทปัน	โทรศัพท์ ๐-๗๓๓๑-๒๑๓๖
ปั้นทอง	โทรศัพท์ ๐-๗๓๓๓-๒๕๓๙
บ้านคุณนัท	โทรศัพท์ ๐-๗๓๓๑-๓๓๕๖
ตะไคร้หอม	โทรศัพท์ ๐-๗๓๓๕-๐๐๔๒

โรงแรม มายการ์เด้น

นอกจากนี้นักท่องเที่ยวสามารถรับประทานอาหารได้ที่ตลาดโต้รุ่ง อยู่บริเวณตรงข้ามโรงแรม มายการ์เด้น และตลาดโต้รุ่งที่ถนนพิพิธใกล้กับโรงแรม ศานติสุข มีอาหารจำหน่ายมากมายหลายชนิด

ละเอียดได้ที่โทรศัพท์ (๐๒) ๔๓๔-๕๕๕๗, ๔๓๕-๑๑๙๙, ๔๓๔-๗๑๙๒

รถไฟ จากสถานีกรุงเทพฯ (หัวลำโพง) มีขบวนรถเร็วและรถด่วนบริการถึงสถานีปัตตานีทุกวัน รายละเอียดสอบถามได้จากหน่วยบริการเดินทางภายในบริเวณสถานีกรุงเทพฯ (หัวลำโพง) โทรศัพท์ (๐๒) ๒๒๓-๗๐๑๐, ๒๒๓-๗๐๒๐

เครื่องบิน บริษัทการบินไทย จำกัด (มหาชน) ไม่มีเที่ยวบินตรงไปจังหวัดปัตตานี นักท่องเที่ยวสามารถใช้บริการได้โดยลงที่หาดใหญ่ (บริษัท-การบินไทย จำกัด (มหาชน) มีบริการรถรับส่งระหว่างสนามบินหาดใหญ่-ปัตตานี ไป-กลับ ทุกวัน วันละ ๒ เที่ยว โดยไม่คิดค่าใช้จ่ายแต่ต้องสำรองที่นั่งล่วงหน้า) หรือนักท่องเที่ยวสามารถต่อรถโดยสารประจำทาง หรือรถแท็กซี่จากหาดใหญ่ไปปัตตานีได้ ระยะทางประมาณ ๑๐๘ กิโลเมตร ใช้เวลาเดินทางประมาณ ๑ ชั่วโมง ๓๐ นาที สอบถามเที่ยวบินได้ที่บริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน) โทรศัพท์ (๐๒) ๒๘๐-๐๐๖๐, ๖๒๘-๒๐๐๐ สำนักงานปัตตานี โทรศัพท์ (๐๗๓) ๓๓-๕๙๓๘

ระยะทางจากตัวเมืองปัตตานีไปยังอำเภอต่างๆ

อำเภอหนองจิก	๘	กิโลเมตร
อำเภอยะหริ่ง	๑๘	กิโลเมตร
อำเภอยะรัง	๑๕	กิโลเมตร
อำเภอโคกโพธิ์	๒๖	กิโลเมตร
อำเภอมายอ	๒๙	กิโลเมตร
อำเภอปะนาเระ	๔๓	กิโลเมตร
อำเภอสายบุรี	๕๐	กิโลเมตร
อำเภอทุ่งยางแดง	๔๕	กิโลเมตร
อำเภอแม่ลาน	๓๐	กิโลเมตร
อำเภอไม้แก่น	๖๕	กิโลเมตร
อำเภอกะพ้อ	๖๘	กิโลเมตร

ระยะทางจากจังหวัดปัตตานีไปยังจังหวัดใกล้เคียง

ยะลา	๓๕	กิโลเมตร
นราธิวาส	๙๒	กิโลเมตร
สงขลา	๙๙	กิโลเมตร

หมายเลขโทรศัพท์ที่สำคัญ

สำนักงานจังหวัดปัตตานี	โทรศัพท์	๐-๗๓๓๔-๙๐๐๒, ๐-๗๓๓๓-๑๐๕๔
ประชาสัมพันธ์จังหวัดปัตตานี	โทรศัพท์	๐-๗๓๓๔-๘๔๓๕, ๐-๗๓๓๐-๓๙๐๙
ศาลากลางจังหวัดปัตตานี	โทรศัพท์	๐-๗๓๓๔-๙๐๐๒
ที่ว่าการอำเภอเมืองปัตตานี	โทรศัพท์	๐๗๓๓๔-๙๐๑๕
สำนักงานเทศบาลเมืองปัตตานี	โทรศัพท์	๐-๗๓๓๔-๙๐๐๗
สถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองปัตตานี	โทรศัพท์	๐-๗๓๓๔-๙๐๑๘
สถานีดับเพลิงปัตตานี	โทรศัพท์	๐-๗๓๓๔-๙๐๓๔, ๑๙๙
บริษัทขนส่งจังหวัดปัตตานี	โทรศัพท์	๐-๗๓๓๔-๘๔๑๖
บริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน)	โทรศัพท์	๐-๗๓๓๓-๕๙๓๘, ๐-๗๓๓๓-๕๙๓๙
หอการค้าจังหวัดปัตตานี	โทรศัพท์	๐-๗๓๓๓-๑๘๒๕
โรงพยาบาลปัตตานี	โทรศัพท์	๐-๗๓๓๔-๙๒๐๖
ตำรวจทางหลวงปัตตานี	โทรศัพท์	๐-๗๓๔๓-๑๐๘๑
ตรวจคนเข้าเมืองท่าเรือปัตตานี	โทรศัพท์	๐-๗๓๓๔-๙๓๒
การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคใต้เขต ๓ (นราธิวาส)	โทรศัพท์	๐-๗๓๕๑-๖๑๔๔, ๐-๗๓๕๒-๒๔๑๑
	โทรสาร	๐-๗๓๕๒-๒๔๑๒

พื้นที่ความรับผิดชอบ : นราธิวาส ยะลา ปัตตานี

น้ำตกทรายขาว

จัดทำโดย

อนุสาร อ.ส.ท.
การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
๒๐๒ อาคารเลอ คองคอร์ด ถนนรัชดาภิเษก
เขตห้วยขวาง กรุงเทพฯ ๑๐๓๑๐
โทรศัพท์ (๐๒) ๖๙๔-๑๒๒๒ ต่อ ๒๐๐๑
โทรสาร (๐๒) ๖๙๔-๑๔๓๗
อาทิตย์ ขันเทศ...เรียบเรียงข้อมูล
นพดล กันบัว...รวบรวมภาพ